

Burgers en natuurinclusieve landbouw

Meer bekend maakt meer bemind

Burgers kunnen een rol spelen in de transitie naar natuurinclusieve landbouw. Door bijvoorbeeld het consumeren van natuurvriendelijk geproduceerd voedsel of het doen van vrijwilligerswerk dragen zij bij aan de transitie en legitimeren zij beleid dat daarop is gericht. Eerder onderzoek suggereert dat de bereidheid hiertoe bescheiden is, wat zou samenhangen met een beperkte kennis over natuurinclusieve landbouw. In dit artikel onderzoeken wij deze hypothese, als één van de sleutels om de rol van burgers in de transitie te versterken.

In 2014 introduceerde het ministerie van Economische Zaken het concept ‘natuurinclusieve landbouw’, als “een manier van voedselproductie die op economische wijze en tot wederzijds voordeel is verweven met natuur” (EZ, 2014). Natuurinclusieve landbouw is gebaseerd op drie principes: 1) het gebruik van ecosystemendiensten in plaats van externe inputs; 2) het minimaliseren van milieudruk en 3) actief beschermen en versterken van ‘niet-functionele’ biodiversiteit en landschapskwaliteit (Van Doorn *et al.*, 2016). Er is overlap met andere vormen van duurzame landbouw, maar er zijn ook verschillen. Onderscheidend ten opzichte van biologische landbouw is bijvoorbeeld de expliciete nadruk op zorg voor de natuur (zie Vermunt *et al.*, 2022).

Natuurinclusieve landbouw is in potentie een antwoord op grote opgaven zoals biodiversiteitsverlies, klimaatverandering en de stikstofcrisis (Bouma *et al.*, 2020). Er zijn echter structurele belemmeringen voor boeren om over te schakelen (Vermunt *et al.*, 2022). Om deze weg te nemen en een stimulerende omgeving voor de boer te creëren is inzet en samenwerking van stakeholders nodig (Runhaar, 2017). Eén van die stakeholders is de burger, die als consument, stemmer, recreant en vrijwilliger op diverse manieren kan bijdragen aan een transitie naar natuurinclusieve landbouw (Runhaar *et al.*, 2019a). Eerder onderzoek

suggereert echter dat deze bereidheid bij burgers bescheiden is. Dit beeld komt bijvoorbeeld naar voren in surveys waarin burgers gevraagd is naar onder meer hun betalingsbereidheid voor natuurvriendelijk geproduceerd voedsel (Langers & Goossen, 2014; De Boer & Langers, 2017; Runhaar, 2020). Als mogelijke verklaring is geopperd dat burgers onvoldoende bekend zijn met natuurinclusieve landbouw (Runhaar, 2020). Als deze hypothese klopt ligt hierin een sleutel tot het mobiliseren van burgers om bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw, namelijk via informatieoverdracht (Cerri *et al.*, 2018). Gerichte informatieverstrekking over de waarde van boerennatuur blijkt namelijk de waardering van die boerennatuur te vergroten (Runhaar *et al.*, 2019b; Runhaar, 2020).

In dit artikel gaan we nader in op de relatie tussen kennis over en houding ten opzichte van natuurinclusieve landbouw. Het is een samenvatting van de belangrijkste bevindingen uit een master thesis, geschreven in samenwerking met Natuurmonumenten (Beekman, 2021). Natuurmonumenten stimuleert natuurinclusieve landbouw actief, bij pachters op de eigen gronden, maar vooral ook bij boeren aangrenzend aan natuurgebieden om stikstofdepositie te beperken. Natuurmonumenten wilde graag weten hoe de eigen achterban natuurinclusieve landbouw waardeert, om het draagvlak voor activiteiten rond dit thema te pei-

biodiversiteit
landbouw
burger
waardering
gedrag

M.P.G. (Lisa) Beekman
Xstate, Zuiderplein 4, 8911
AJ Leeuwarden,
mpgbeekman@gmail.com

P.R. (Piety) Runhaar
Education and Learning
Sciences, Wageningen
University & Research

H.A.C. (Hens) Runhaar
Copernicus Instituut voor
Duurzame Ontwikkeling,
Universiteit Utrecht / Bos-
en Natuurbeleid, Wagenin-
gen University & Research

Foto **Gertjan van Noord**.
De grutto, al jarenlang sym-
boolsoort voor de verbinding
van natuur en landbouw.

Figuur 1 Theoretisch raamwerk zoals gebruikt in dit onderzoek. Bron: Beekman, 2021.

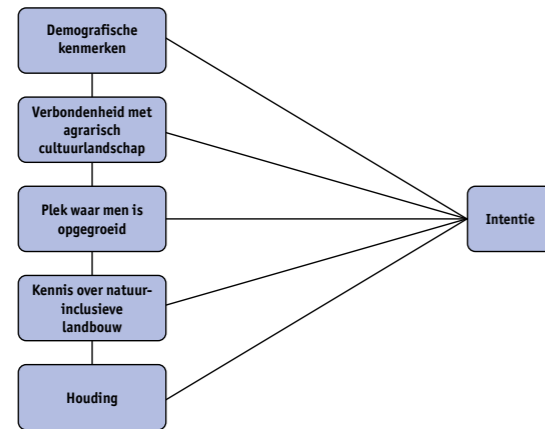

Figure 1 Theoretical framework as used in this study. Source: Beekman, 2021.

len en als input voor gerichte informatieverstrekking om zo de actiebereidheid te vergroten.

Onderzoeksaanpak

De studie is geïnspireerd door de theorie van ‘reasoned action’ van Fishbein & Ajzen (2010). Dit model heeft als uitgangspunt dat feitelijk gedrag voortkomt uit voorgenomen gedrag (intentie), dat op zijn beurt afhankelijk is van de houding (attitude) ten opzichte van dat gedrag en van de gepercipieerde sociale normen. Deze variabelen kunnen worden beïnvloed door persoonlijke achtergrondkenmerken (waaronder kennis). Het concrete model dat we voor ons onderzoek gebruikten (figuur 1) is hierop gebaseerd, maar met een aantal aanpassingen vanuit praktische overwegingen opgesteld. Feitelijk gedrag is buiten beschouwing gelaten omdat er nog niet veel mogelijkheden zijn om als burger direct of indirect bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw (alleen al omdat nog geen 10% van alle boeren te typeren is als natuurinclusief (Bouma *et al.*, 2019; Erisman & Verhoeven, 2019)). Ook niet of nauwelijks te beïnvloeden variabelen, zoals sociale

normen, zijn buiten beschouwing gelaten. Wel zijn twee variabelen toegevoegd die van invloed zijn op de waardering van boerenatuur, namelijk de plek waar men is opgegroeid (stedelijke of rurale omgeving) en verbondenheid met het agrarisch cultuurlandschap (Runhaar *et al.*, 2019b).

Tabel 1 laat zien hoe deze variabelen geoperationaliseerd zijn. Demografische kenmerken (geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, woonplaats en wel of geen lid/donateur van Natuurmonumenten) zijn gemeten om de representativiteit van de respondenten te bepalen (zie Kaltenborn *et al.*, 2016). Om verbondenheid met het agrarisch cultuurlandschap, de plek waar men is opgegroeid en intenties te operationaliseren hebben we ons gebaseerd op eerder onderzoek naar de beleving van boerenatuur door burgers (Runhaar *et al.*, 2019a; Runhaar *et al.*, 2019b; zie ook Runhaar, 2020). Kennis over natuurinclusieve landbouw is gemeten aan de hand van zelfevaluatie, waarbij de items zijn gebaseerd op kenmerken van natuurinclusieve landbouw die vaak terugkomen in publicaties over dit onderwerp (o.a. Runhaar, 2017; Van Doorn *et al.*, 2016; Vermunt *et al.*, 2022). Houding is indirect gemeten aan de hand van twee dimensies (zie Fishbein & Ajzen, 2010): de verwachte effecten van het eigen handelen (‘effecten geloof’) en de mate waarin men hierin gelooft (‘sterkte geloof’). De som van de verwachte effecten, vermenigvuldigd met de sterkte van het geloof hierin, resulteert in een getal dat de houding indiceert en dat varieert van -12 (compleet negatieve houding) tot 12 (compleet positieve houding) (voor een toelichting van deze methode, zie Fishbein & Ajzen (2010)). Intentie is geoperationaliseerd aan de hand van verschillende mogelijke gedragingen ten aanzien van natuurinclusieve landbouw, zoals omschreven door

Variabelen	Items
1. Demografische kenmerken	Man/vrouw/anders; leeftijd; opleidingsniveau; provincie; lid van Natuurmonumenten (ja, nee)
2. Verbondenheid met agrarisch cultuurlandschap	In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over het Nederlandse platteland (= al het gebied buiten de bebouwde kom)? a. Identificatie plaats (Cronbach's alfa ,87) b. Afhankelijkheid plaats (Cronbach's alfa ,83)
3. Plek waar men is opgegroeid	Grote stad met meer dan 100.000 inwoners; kleine stad of dorp van 10.000 tot 100.000 inwoners; op het platteland met minder dan 10.000 inwoners.
4. Kennis over natuurinclusieve landbouw	In welke mate denkt u kennis te hebben van: Natuurinclusieve productie van voedsel; natuurinclusieve productie van veevoer; verbeteren van de natuurlijke leefomgeving van planten en dieren; mogelijkheden om het landschap aantrekkelijker te maken door natuurinclusieve landbouw; onderhouden van de bodemvruchtbaarheid; reguleren van water; gebruik van natuurlijke bestuiving; gebruik van natuurlijke (niet chemische) bestrijdingsmiddelen.
5. Houding t.o.v. natuurinclusieve landbouw	Zelf, als individu, bijdragen aan natuurinclusieve landbouw in Nederland in 2021 zal resulteren in: Het creëren van een duurzamere toekomst; een verandering in het landschap (bijv. meer rijen bomen, sloten of een grotere plantendiversiteit); een verandering van het aantal wilde dieren en planten (bijv. meer weidevogels).
6. Intenties t.a.v. natuurinclusieve landbouw	Ik ben van plan om bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw door: a. Mijn koopgedrag; lid of donateur te worden van een natuurorganisatie die natuurinclusieve landbouw ondersteunt; mijn politieke stemgedrag. b. Vrijwilligerswerk te doen; beleidsprocessen te beïnvloeden; het organiseren van of lid worden van een sociale onderneming (bijv. een zorgboerderij)

Tabel 1 Operationalisering van de variabelen uit het theoretisch raamwerk, met Cronbach alfa's (zie Field, 2014) per variabele. Bron: Beekman, 2021.

Table 1 Operationalisation of variables from the theoretical framework, with Cronbach's alpha (see Field, 2014) for each variable. Source: Beekman, 2021.

Buijs *et al.* (2019). Om de variabelen vervolgens te meten zijn de volgende schalen gehanteerd:

- Een 5-puntsschaal voor kennis (1 = zeer weinig; 5 = zeer veel kennis), houding en intentie (op basis van stellingen; 1 = volstrekt onwaarschijnlijk, 5 = volstrekt waarschijnlijk).
- 5-, 7- en 3-puntsschalen voor intenties, verbondenheid met het agrarisch cultuurlandschap en plek waar men is opgegroeid.

Betrouwbaarheidsanalyses laten zien dat alle schalen voldoende betrouwbaar zijn (Cronbach's alfa > 0,70; zie tabel 1). Data is verzameld door middel van een online enquête onder leden en geïnteresseerden van Natuurmonumenten. Natuurmonumenten heeft zo'n 770.000 donateurs en leden. Op 25 maart 2021 werd een oproep om deel te nemen aan de enquête verspreid onder 44.000 abonnees van de maandelijkse digitale nieuwsbrief van Natuurmonumenten. In totaal rea-

Figuur 2 (Zelfverklaard) kennisniveau van respondenten over diverse aspecten van natuurinclusieve landbouw, op een schaal van 1 tot 5. Bron: Beekman (2021).

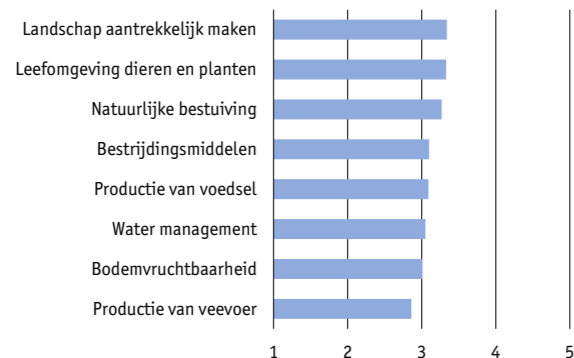

Figure 2 (Self-declared) level of knowledge of respondents about various aspects of nature-inclusive agriculture, on a scale from 1 to 5. Source: Beekman (2021).

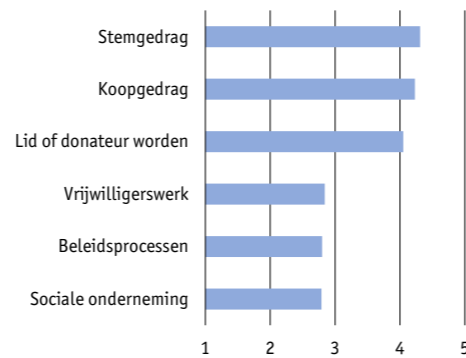
Figuur 3 Intentie van respondententen ten aanzien van verschillende manieren op bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw Bron: Beekman (2021).

geerden 2.001 respondenten, waarvan er 1.550 de enquête geheel invulden (Beekman, 2021: een effectieve respons van 3,5%. Dit is wat lager dan andere online surveys over natuurinclusieve landbouw in Nederland die responspercentages van 4 - 9% noteerden (o.a. Runhaar *et al.*, 2018; Runhaar *et al.*, 2019a, Runhaar *et al.*, 2019b). Daarbij moet aangetekend worden dat bij die surveys reminders werden verstuurd; bij deze is dat niet gebeurd om overvraging van leden en geïnteresseerden te voorkomen. De steekproef was niet representatief voor de Nederlandse bevolking, met een groter aandeel van vrouwen; mensen boven de vijftig; hoger opgeleiden, leden/donateurs van Natuurmonumenten en mensen opgegroeid in een klein dorp of op het platteland. We vermoeden dat deze groep respondenten meer bekend is met en geïnteresseerd in natuurinclusieve landbouw dan de gemiddelde Nederlander. Desalniettemin geven de uitkomsten een eerste inzicht in de relaties tussen kennis, attitude en gedrag ten aanzien van natuurinclusieve landbouw.

Resultaten

De 1.550 geheel ingevulde enquêtes zijn geanalyseerd

in SPSS Statistics 27. De steekproef bestond voor 62% uit vrouwen, 37,5% uit mannen en 0,5% antwoordde 'anders'. De gemiddelde leeftijd was 60 jaar (gemiddeld in Nederland: 42 jaar). 41% van de respondenten valt binnen de categorie 'hoog opleidingsniveau' (gemiddeld: 21%) en 33% binnen 'hoogste opleidingsniveau' (gemiddeld: 12%). 21% gaf aan een middelbaar opleidingsniveau te hebben (gemiddeld: 37%). 77% (4% in Nederland) van de respondenten was lid of donateur van Natuurmonumenten. De gemiddelde identificatie met het agrarisch en cultuurlandschap is 5,73 en de afhankelijkheid ervan 5,12, op een schaal van 1 tot 7. 22% van de respondenten had zijn jeugd doorgebracht in een grote stad (>100.000 inwoners), 46% in een kleine stad of dorp (10.000 tot 100.000 inwoners) en 32% op het platteland (<10.000 inwoners). De respondenten lijken redelijk veel kennis te hebben van natuurinclusieve landbouw, maar er sprongen geen specifieke thema's uit (zie figuur 2). Wij vermoeden dat het kennisniveau van onze respondenten iets hoger ligt dan dat van de gemiddelde Nederlander. De gemiddelde score op houding ten opzichte van natuurinclusieve landbouw is vrij hoog: 7,6 op een

schaal van -12 tot 12. De effecten van het geloof scoorden gemiddeld een 4,33 en de sterkte een 4,73 op een schaal van 1 tot 5. Dat betekent dat de respondenten van mening zijn dat hun bijdrage een positief verschil kan maken bij het creëren van natuurinclusieve landbouw in Nederland. Daarbij is de intentie om individueel bij te dragen hoger dan om dat in groepsvorm te doen (zie figuur 3). Mogelijk speelt de hoeveelheid (vrije) tijd die een activiteit kost hierbij een rol. Hoe hangen de verschillende variabelen met elkaar samen, en in het bijzonder met de intentie om bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw? Wij vonden een positieve samenhang met opleidingsniveau, lidmaatschap van Natuurmonumenten en gevoel van verbondenheid met agrarisch landschap. De plek waar iemand is opgegroeid bleek niet samen te hangen met de intentie. Hoe hoger het (zelfverklaarde) kennisniveau van natuurinclusieve landbouw, hoe positiever de houding ten opzichte van natuurinclusieve landbouw. Omgekeerd geldt hetzelfde. Uit correlatieanalyses blijkt dat de correlatiecoëfficiënten tussen de variabelen over het algemeen geïnterpreteerd kunnen worden als zwak (zie tabel 2, online beschikbaar). De variabelen kennis en houding bleken het sterkst samen te hangen met de intentie om bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw.

Implicaties en discussie

Dit onderzoek ondersteunt de hypothese dat meer kennis leidt tot een positievere houding ten opzichte van natuurinclusieve landbouw én meer wil om zelf actief te willen bijdragen. Dat impliceert dat communicatie over natuurinclusieve landbouw burgers méér kan betrekken bij de transitie naar natuurinclusieve landbouw. Overigens verwachten wij dat het effect

bescheiden zal zijn, gezien de relatief lage correlatiecoëfficiënten die wij hebben gevonden. Daarbij komt uit diverse literatuur het beeld naar voren dat kennis alleen maar zeer beperkt tot gedragsverandering leidt (Cerri, Testa & Rizzi, 2018; Fishbein & Ajzen, 2010; Kaltenborn *et al.*, 2016; Polonsky *et al.*, 2012). Onze resultaten suggereren dat leden en volgers van Natuurmonumenten gemiddeld genomen een vrij hoge bereidheid hebben om bij te dragen aan de transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Het gaat dan vooral om individuele bijdragen zoals consumptie, en minder om groepsbijdragen zoals vrijwilligerswerk. Dit komt overeen met een eerdere studie van De Boer & Langers (2017), die concludeerden dat Nederlanders vooral bezig zijn met natuur via laagdrempelige activiteiten, zoals het zetten van een handtekening, en minder met grotere activiteiten zoals het deelnemen aan groene burgerinitiatieven. Ook Hazeleger *et al.* (2015) lieten zien dat burgers bij het spontaan opnoemen van bijdragen aan natuur vooral kleine bijdragen noemen, zoals doneren aan een natuurorganisatie of het onderhouden van een (moes)tuin. De Bakker *et al.* (2007) stellen dat Nederlandse burgers meer gemotiveerd zijn voor natuurgerelateerde zaken die een nauwe relatie hebben met hun dagelijkse omgeving. De resultaten van ons onderzoek hebben betrekking op een specifieke dwarsdoorsnede van de Nederlandse bevolking, die naar verwachting positiever tegenover natuur en natuurinclusieve landbouw staat dan de gemiddelde Nederlander. Bouma en Koetse (2016) laten zien dat iets minder dan de helft van de Nederlandse bevolking bereid is om bij te dragen aan agrarisch natuurbeheer en/of landschapsbehoud. Kennis is in onze studie gemeten aan de hand van een zelfrapportage-meetschaal, die ruimte biedt voor eni-

Tabel 2 Gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties tussen de variabelen (Pearson's r and Spearman's rho). Bron: Beekman, 2021. De tabel is te downloaden via landschap.nl/tijdschrift/2022-1 of met onderstaande qr-code.

Table 2 Means, standard deviations and correlations between the variables (Pearson's r and Spearman's rho). Source: Beekman, 2021. The table can be found at landschap.nl/tijdschrift/2022-1 or with the QR code below.

Figuur 2 (Zelfverklaard) kennisniveau van respondenten over diverse aspecten van natuurinclusieve landbouw, op een schaal van 1 tot 5. Bron: Beekman (2021).

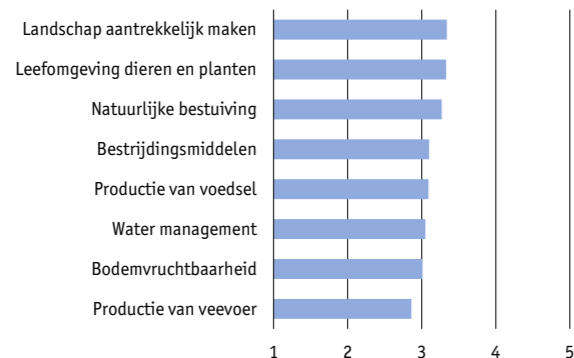

Figure 2 (Self-declared) level of knowledge of respondents about various aspects of nature-inclusive agriculture, on a scale from 1 to 5. Source: Beekman (2021).

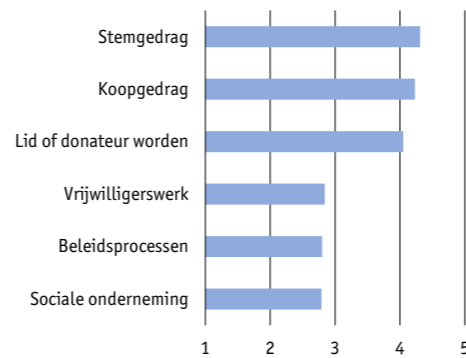
Figuur 3 Intentie van respondenten ten aanzien van verschillende manieren op bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw. Bron: Beekman (2021).

geerden 2.001 respondenten, waarvan er 1.550 de enquête geheel invulden (Beekman, 2021: een effectieve respons van 3,5%. Dit is wat lager dan andere online surveys over natuurinclusieve landbouw in Nederland die responspercentages van 4 - 9% noteerden (o.a. Runhaar *et al.*, 2018; Runhaar *et al.*, 2019a, Runhaar *et al.*, 2019b). Daarbij moet aangetekend worden dat bij die surveys reminders werden verstuurd; bij deze is dat niet gebeurd om overvraging van leden en geïnteresseerden te voorkomen. De steekproef was niet representatief voor de Nederlandse bevolking, met een groter aandeel van vrouwen; mensen boven de vijftig; hoger opgeleiden, leden/donateurs van Natuurmonumenten en mensen opgegroeid in een klein dorp of op het platteland. We vermoeden dat deze groep respondenten meer bekend is met en geïnteresseerd in natuurinclusieve landbouw dan de gemiddelde Nederlander. Desalniettemin geven de uitkomsten een eerste inzicht in de relaties tussen kennis, attitude en gedrag ten aanzien van natuurinclusieve landbouw.

Resultaten

De 1.550 geheel ingevulde enquêtes zijn geanalyseerd

in SPSS Statistics 27. De steekproef bestond voor 62% uit vrouwen, 37,5% uit mannen en 0,5% antwoordde 'anders'. De gemiddelde leeftijd was 60 jaar (gemiddeld in Nederland: 42 jaar). 41% van de respondenten valt binnen de categorie 'hoog opleidingsniveau' (gemiddeld: 21%) en 33% binnen 'hoogste opleidingsniveau' (gemiddeld: 12%). 21% gaf aan een middelbaar opleidingsniveau te hebben (gemiddeld: 37%). 77% (4% in Nederland) van de respondenten was lid of donateur van Natuurmonumenten. De gemiddelde identificatie met het agrarisch en cultuurlandschap is 5,73 en de afhankelijkheid ervan 5,12, op een schaal van 1 tot 7. 22% van de respondenten had zijn jeugd doorgebracht in een grote stad (>100.000 inwoners), 46% in een kleine stad of dorp (10.000 tot 100.000 inwoners) en 32% op het platteland (<10.000 inwoners). De respondenten lijken redelijk veel kennis te hebben van natuurinclusieve landbouw, maar er sprongen geen specifieke thema's uit (zie figuur 2). Wij vermoeden dat het kennisniveau van onze respondenten iets hoger ligt dan dat van de gemiddelde Nederlander. De gemiddelde score op houding ten opzichte van natuurinclusieve landbouw is vrij hoog: 7,6 op een

schaal van -12 tot 12. De effecten van het geloof scoorden gemiddeld een 4,33 en de sterkte een 4,73 op een schaal van 1 tot 5. Dat betekent dat de respondenten van mening zijn dat hun bijdrage een positief verschil kan maken bij het creëren van natuurinclusieve landbouw in Nederland. Daarbij is de intentie om individueel bij te dragen hoger dan om dat in groepsvorm te doen (zie figuur 3). Mogelijk speelt de hoeveelheid (vrije) tijd die een activiteit kost hierbij een rol. Hoe hangen de verschillende variabelen met elkaar samen, en in het bijzonder met de intentie om bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw? Wij vonden een positieve samenhang met opleidingsniveau, lidmaatschap van Natuurmonumenten en gevoel van verbondenheid met agrarisch landschap. De plek waar iemand is opgegroeid bleek niet samen te hangen met de intentie. Hoe hoger het (zelfverklaarde) kennisniveau van natuurinclusieve landbouw, hoe positiever de houding ten opzichte van natuurinclusieve landbouw. Omgekeerd geldt hetzelfde. Uit correlatieanalyses blijkt dat de correlatiecoëfficiënten tussen de variabelen over het algemeen geïnterpreteerd kunnen worden als zwak (zie tabel 2, online beschikbaar). De variabelen kennis en houding bleken het sterkst samen te hangen met de intentie om bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw.

Implicaties en discussie

Dit onderzoek ondersteunt de hypothese dat meer kennis leidt tot een positievere houding ten opzichte van natuurinclusieve landbouw én meer wil om zelf actief te willen bijdragen. Dat impliceert dat communicatie over natuurinclusieve landbouw burgers méér kan betrekken bij de transitie naar natuurinclusieve landbouw. Overigens verwachten wij dat het effect

bescheiden zal zijn, gezien de relatief lage correlatiecoëfficiënten die wij hebben gevonden. Daarbij komt uit diverse literatuur het beeld naar voren dat kennis alleen maar zeer beperkt tot gedragsverandering leidt (Cerri, Testa & Rizzi, 2018; Fishbein & Ajzen, 2010; Kaltenborn *et al.*, 2016; Polonsky *et al.*, 2012). Onze resultaten suggereren dat leden en volgers van Natuurmonumenten gemiddeld genomen een vrij hoge bereidheid hebben om bij te dragen aan de transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Het gaat dan vooral om individuele bijdragen zoals consumptie, en minder om groepsbijdragen zoals vrijwilligerswerk. Dit komt overeen met een eerdere studie van De Boer & Langers (2017), die concludeerden dat Nederlanders vooral bezig zijn met natuur via laagdrempelige activiteiten, zoals het zetten van een handtekening, en minder met grotere activiteiten zoals het deelnemen aan groene burgerinitiatieven. Ook Hazeleger *et al.* (2015) lieten zien dat burgers bij het spontaan opnoemen van bijdragen aan natuur vooral kleine bijdragen noemen, zoals doneren aan een natuurorganisatie of het onderhouden van een (moes)tuin. De Bakker *et al.* (2007) stellen dat Nederlandse burgers meer gemotiveerd zijn voor natuurgerelateerde zaken die een nauwe relatie hebben met hun dagelijkse omgeving. De resultaten van ons onderzoek hebben betrekking op een specifieke dwarsdoorsnede van de Nederlandse bevolking, die naar verwachting positiever tegenover natuur en natuurinclusieve landbouw staat dan de gemiddelde Nederlander. Bouma en Koetse (2016) laten zien dat iets minder dan de helft van de Nederlandse bevolking bereid is om bij te dragen aan agrarisch natuurbeheer en/of landschapsbehoud. Kennis is in onze studie gemeten aan de hand van een zelfrapportage-meetschaal, die ruimte biedt voor eni-

Tabel 2 Gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties tussen de variabelen (Pearson's r and Spearman's rho). Bron: Beekman, 2021. De tabel is te downloaden via landschap.nl/tijdschrift/2022-1 of met onderstaande qr-code.

Table 2 Means, standard deviations and correlations between the variables (Pearson's r and Spearman's rho). Source: Beekman, 2021. The table can be found at landschap.nl/tijdschrift/2022-1 or with the QR code below.

ge subjectiviteit en sociaal wenselijke antwoorden. De correlatiecoëfficiënten zijn soms aan de lage kant, wat erop duidt dat ook andere variabelen een rol zullen spelen, zoals sociale normen of tekort aan (financiële) middelen. Desalniettemin biedt de studie een interessant inzicht in enkele sleutelvariabelen die samenhangen met de intenties om bij te dragen aan natuurinclusieve landbouw. Vervolgonderzoek onder andere dwarsdoorsnedes van de Nederlandse bevolking, in combinatie met het meenemen van andere variabelen, kan meer zicht bieden op intenties en hoe deze worden beïnvloed. Daarnaast bevelen we aan om nader te onderzoeken welke aspecten van natuurinclusieve landbouw aanslaan bij welke groepen burgers. Voor mensen die minder hechten aan natuur kan een mogelijk gezondheidsvoordeel bijvoorbeeld een reden zijn om

Summary

Citizens and nature-inclusive agriculture: knowledge brings affection

Lisa Beekman, Piety Runhaar & Hens Runhaar

Biodiversity, agriculture, citizen, appreciation, behaviour

Citizens can support a transition towards nature-inclusive agriculture in various ways; by supporting public policies and private initiatives, via consumption choices, voting behaviour etc. Previous research suggests that the willingness of Dutch citizens to support nature-inclusive agriculture is modest, which would be related to limited knowledge about it. The current study aimed to fill the gap in knowledge about what Dutch citizens know about 'nature-inclusive' agriculture and whether and how they

natuurinclusieve landbouw te ondersteunen. Verder is het interessant om te onderzoeken hoe burgers als consumenten kunnen worden gestimuleerd natuurvriendelijk voedsel te kopen, met laagdrempelige duwtjes in de goede richting maar ook met radicalere interventies zoals 'true pricing'. Met dergelijk vervolgonderzoek kan gerichter beleid worden geformuleerd om burgers in diverse rollen actiever te betrekken bij de transitie naar een meer natuurinclusieve landbouw, aanvullend op ambities zoals geformuleerd in Nederlands en Europees voedselbeleid.

Onze dank gaat uit naar Marie Jeanne Douven en Mirjam Kleine Koerkamp die het mogelijk maakten om dit onderzoek uit te voeren in samenwerking met Natuurmonumenten.

are willing to support nature-inclusive agriculture. A survey among members and followers of nature reserve area manager Natuurmonumenten yielded a response of N=1,550. The study showed that respondents seem to have a fair amount of knowledge about nature-inclusive agriculture and that there are no themes that stand out in terms of the knowledge level. Furthermore, the intention to contribute to nature-inclusive agriculture scored high for private contributions such as political voting but less for contributions such as voluntary work. It was found that knowledge correlates with intention, however, this relation is not very strong and likely influenced by other variables. We expect the response group is not representative and that the 'average' Dutch citizen has both less knowledge and a less favourable attitude towards nature-inclusive agriculture.

Literatuur

Bakker, H.C.M. de, C.S.A. van Koppen & J. Vader, 2007. Het groene hart van burgers. Het maatschappelijk draagvlak voor natuur en natuurbeleid (No. 47). Wageningen. Wageningen Universiteit.

Beekman, M.P.G., 2021. The role of knowledge in stimulating the transition towards nature-inclusive agriculture. Exploring Dutch citizens' knowledge of and intention to contribute to nature-inclusive agriculture. Universiteit Utrecht. Master Thesis Sustainable Development.

Boer, T.A. de & F.L. Langers, 2017. Maatschappelijk draagvlak voor natuurbeleid en betrokkenheid bij natuur in 2017. Wageningen. Wageningen University & Research, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu.

Bouma, J., P. Boot, H. Bredenoord et al., 2020. Balans van de Leefomgeving 2020. Den Haag. Planbureau voor de Leefomgeving.

Bouma, J., M. Koetse & J. Brandsma, 2019. Natuurinclusieve landbouw: wat beweegt boeren? Den Haag. Planbureau voor de Leefomgeving. PBL-publicatienummer

Bouma, J. & M. Koetse, 2016. De betalingsbereidheid van individuen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Den Haag. Planbureau voor de Leefomgeving.

Buijs, A.E., T.J.M. Mattijssen, M.J.W. Smits & R.I. van Dam, 2019. Burgers voor natuur. Hoe burgers bijdragen aan een transitie naar een natuurinclusieve samenleving. Wageningen Environmental Research / Wageningen Economic Research. Policy paper van het WUR-KB Programma Natuur Inclusieve Transitities.

Cerri, J., F. Testa & F. Rizzi, 2018. The more I care, the less I will listen to you: How information, environmental concern and ethical production influence consumers' attitudes and the purchasing of sustainable products. Journal of Cleaner Production 175: 343-353.

Doorn, A. van, D. Melman, J. Westerink et al., 2016. Natuurinclusieve landbouw: food for thought, Wageningen. Wageningen University and Research.

Erisman, J. W. & F. Verhoeven, 2019. Kringlooplandbouw in de praktijk. Analyse en aanbevelingen voor beleid. Bunnik. Louis Bolk Instituut/ Boerenverstand.

EZ, 2014. Rijksnatuurvisie 'Natuurlijk verder'. Den Haag. Ministerie van Economische Zaken.

Field, A., 2014. Discovering statistics using IBM SPSS statistics. London. Sage.

Fishbein, M. & I. Ajzen, 2010. Predicting and changing behavior: the reasoned action approach. New York. Psychology Press.

Hazeleger, E., P. Timmermans, T. de Beer & A. Ettema, 2015. Natuurbeleving in Overijssel. Onderzoek naar de beleving, wensen en bijdrage van inwoners en ondernemers aan natuur en landschap. Amsterdam. TNS Nipo.

Kaltenborn, B.P., V. Gundersen, E. Stange et al., 2016. Public perceptions of biodiversity in Norway. From recognition to stewardship? Norsk Geografisk Tidsskrift/ Norwegian Journal of Geography 70 (1): 54-61.

Langers F. & M. Goossen, 2014. Beleving van de weidevogelproblematiek in Nederland. Wageningen. Alterra.

Polonsky, M.J., A. Vocino, S.L. Grau et al., 2012. The impact of general and carbon-related environmental knowledge on attitudes and behaviour of US consumers. Journal of Marketing Management 28 (3-4): 238-263.

Runhaar, H.A.C., 2020. Hoe waarderen Nederlanders boeren natuur? LANDSCHAP 37 (1): 11-19.

Runhaar, H.A.C., 2017. Governing the transformation towards 'nature-inclusive' agriculture: insights from the Netherlands. International Journal of Agricultural Sustainability 15 (4): 340-349.

Runhaar, H., N. Polman & M. Dijkshoorn-Dekker, 2018. Self-initiated nature conservation by farmers: an analysis of Dutch farming. International Journal of Agricultural Sustainability 16 (6): 486-497.

Runhaar, H., A. Buijs & P. Runhaar, 2019a. What explains citizens' valuations of and attitudes towards agricultural biodiversity? Results of an exploratory survey of Dutch students. NJAS-Wageningen Journal of Life Sciences 89: 100303.

Runhaar, H., P. Runhaar, M. Bouwmans et al., 2019b. The power of argument. Enhancing citizen's valuation of and attitude towards agricultural biodiversity. International Journal of Agricultural Sustainability 17 (3): 231-242.

Vermunt, D.A., N. Wojtynia, M.P. Hekkert et al., 2022. Five mechanisms blocking the transition towards 'nature-inclusive' agriculture: a systemic analysis of Dutch dairy farming. Agricultural Systems 195: 103280.